

соціально-економічної сфери, активізацією військових дій, спричиняє втрату молодого інтелектуального капіталу держави, що загрожує національній безпеці України. Адже молода українська держава продовжує боротися за суверенітет, свободу і територіальну цілісність і в цій боротьбі молоді інтелектуальні ресурси відіграють провідну роль. Тому кардинально важливим є процес застосування новітніх інформаційних технологій у науковій, освітній сферах для максимального використання позитивного зарубіжного досвіду у вітчизняному освітньому і науковому просторі, формуючи модель «академічна міграція «для».

УДК 331.548:355.01(477)

Охріменко З. В.

*кандидат педагогічних наук,
завідувач лабораторії виховання готовності до ринку праці
Інститут проблем виховання НАПН України
м. Київ, Україна*

ПРОФОРЄНТАЦІЯ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЕФЕКТИВНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО І ПОВОЄННОГО СТАНУ

Сучасна Україна перебуває в надзвичайно складних умовах, пов'язаних з воєнним станом. Руйнація інфраструктури, демографічні втрати, міграція населення, всі ці чинники окремо, та у своїй сукупності призводять до стрімкого погіршення нашої економічної системи. Однак, вже зараз дуже важливо усвідомлювати як само буде розвиватися наша країна в пост воєнний час. Або ми будемо високотехнологічною країною з експортоорієнтованою, соціально відповідальною моделлю економіки, або країною яка буде роками відбудовуватись, залишаючись в стані кризи. За першої моделі, такі сектори економіки, як ІТ, виробництво транспортних засобів та деталей до них, виробництво електричного устаткування, агробізнес, – мають бути не лише підтримані матеріально з боку держави, а й забезпечені висококваліфікованою робочою силою.

Відповідно, суттєву роль у процесі відновлення країни займає система профорієнтації населення, яка є обов'язковим елементом ринку праці, оскільки забезпечує оптимальний розподіл і використання робочої сили у відповідності з можливостями працівника та потребою у представниках певних професій на ринку праці. Особливе значення набуває система профорієнтації для учнів, які роблять перші кроки у власному професіогенезі, а саме обирають свою першу професію. Саме профорієнтація, як комплексна науково обґрунтована система форм, методів та засобів, спрямованих на забезпечення допомоги особистості в активному, свідомому професійному самовизначенні та трудовому становленні, може забезпечити умови для усвідомлення людиною свого ставлення до себе, як суб'єкта майбутньої професійної праці та поведінки [1].

На нашу думку, професійна орієнтація є тією освітньою технологією, яка поєднує особистісні та суспільні інтереси. Адже, з одного боку, якісне виконання професійної діяльності можливе у разі відповідності індивідуальних особливостей людини вимогам

професії. А з іншого, професіоналізм, сумлінне виконання професійних обов'язків тощо забезпечує розвиток відповідних галузей виробництва і держави в цілому.

Однак, аналіз останніх досліджень і публікацій в контексті теми нашого дослідження, дозволяє зробити висновок, що профорієнтація в умовах закладів загальної середньої освіти є надзвичайно актуальною, натомість методологія, зміст, форми і методи професійної орієнтації не відповідні вимогам сьогодення, а отже, не вирішують досягнення своєї основної мети – формування готовності учнів до профільного та професійного самовизначення.

Зауважимо, що проблеми ефективної реалізації профорієнтації учнів притаманні не лише Україні. Однією з глобальних світових проблем в контексті здійснення профорієнтації є те, що сучасний ринок праці перебуває у процесі трансформації і радикальних змін: деякі професії зникають, інші тільки з'являються, значна частина видозмінюється, що пов'язано з автоматизацією і роботизацією певних видів професійної діяльності, можливістю надавати онлайн послуги. При цьому, розвинені країни світу розуміють важливість активного реагування на ті виклики які стоять перед професійною орієнтацією загалом, і перед кожним учнем, що самовизначається. Саме тому, науковці зосереджуються на пошуку інноваційних методів, які допоможуть як найкраще вирішити профорієнтаційні запити. Так, у країнах ЄС частим є досвід об'єднання фахівців з різних країн у групи для розробки стратегій, методологічного і діагностичного інструментарію сучасної багатовимірної модульної системи діагностики та освітнього керівництва кар'єрою.

Організація профорієнтаційного процесу у розвинутих країнах світу характеризується: підтримкою з боку держави; наявністю мережі доступних консультативних центрів профорієнтаційного спрямування; комплексним характером надання профорієнтаційних послуг (починаючи з учнів молодших класів); інтеграцією роботи шкіл, вищих навчальних закладів, урядових структур; партнерською батьківсько-учительською взаємодією; наявністю кваліфікаційних стандартів і свідоцтв професійної підготовки; активним застосування таких освітніх технологій (Case method, портфоліо та ін.), які мають елементи самодіагностики і спрямовані на самоусвідомлення; наданні практичних підсумкових рекомендацій стосовно ефективного застосування старшокласниками власного потенціалу у певній сфері.

Отже, вважаємо за доцільне окреслити певні аспекти, які на нашу думку, допоможуть осучаснити зміст професійної орієнтації і повною мірою використати її потенціал для допомоги учню в усвідомленому та ефективному виборі професії, з одного боку, а з іншого сприяти появі на ринку праці активних суб'єктів. Зауважимо, що до етапу безпосереднього здійснення професійної діяльності, учень проходить доволі тривалий шлях, який включає професійне самовизначення, підготовку до вибору професії, професійну освіту тощо. Відповідно, професійна орієнтація учнів має враховувати перспективи розвитку ринку праці, бути сучасною ефективною системою допомоги учням у професійному (профільному) самовизначенні та професійному становленні. Отже, освіта, і зокрема, шкільна професійна орієнтація має бути спрямована на впровадження випереджувальних стратегій, створення профорієнтаційних технологій, здатних адекватно реагувати на зміни середовища. Систематичною, цілеспрямованою, науково обґрунтованою профорієнтацією мають бути охоплені всі ланки освіти, починаючи з молодшої школи. Зміст, форми й методи професійної орієнтації мають впроваджуватися з урахуванням вікових і індивідуальних особливостей учнів. Найбільшої інтенсивності профорієнтаційний супровід має набути в період профільного і професійного самовизначення. Зазначене позитивно вплине на ринок праці країни в повоєнний час.

Використана література:

1. Професійна орієнтація : підручник / [Єгорова Є. В. та ін.] ; за ред. О. М. Ігнатович. Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. 240 с.

УДК 377.014.6-044.3

Пикус І. О.

*аспірант ДУ «Інститут регіональних досліджень
імені М. І. Долішнього НАН України»
Україна*

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Професійна освіта в Україні потребує реформування не лише з огляду на структурні трансформації регіональної і національної економічних систем, а й глобальні зміни у світі. Нові професії активно з'являються та набирають швидкої популярності. Як правило, навчально-методичні центри не встигають розробляти нові програми чи зміни до існуючих, щоб учні могли засвоювати нові уміння та навички. На науковому фронті відсутні комплексні методики оцінювання діяльності закладів професійної освіти, їх потенціалу, динаміки розвитку. Так, ст. 9 Закону України «Про професійну (професійно-технічну освіту)» зобов'язує органи управління професійною освітою подавати: «центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки, пропозиції щодо формування мережі закладів професійної (професійно-технічної) освіти» [1]. Виникає необхідність напрацювання системи критеріїв, а у підсумку, моніторингу рейтингів, задля здійснення компаративної оцінки діяльності ЗПТО.

Як правило, оцінювання роботи закладів ЗПТО зводиться до оцінювання якості професійно-технічної освіти та результативності підготовки робітничих кадрів. Зокрема Левицька О. О. проаналізувала та узагальнила інструменти оцінювання якості ЗПТО та результативності підготовки робітничих кадрів [2]. Автор звернула увагу, що серед зовнішніх інструментів «починають розвиватися альтернативні інструменти (конкурси, рейтинги, громадська акредитація)», однак, відсутній постійний і системний моніторинг.

У цьому контексті привертають увагу кроки Департаменту освіти і науки Львівської обласної державної адміністрації із запровадження системи показників (індикаторів) успішності закладів, за якими порівнюють роботу ЗПТО Львівської області за підсумками року. Терміни підрахунку показників та їх перелік встановлені до відповідного наказу [3]. Зокрема такими показниками визначено: динаміка зміни загального контингенту, виконання регіонального замовлення, видатки на підготовку одного учня, динаміка наповнення спеціального фонду у розрахунку на одного учня, частка спецфонду, скерована на оновлення матеріально-технічної бази, залучення позабюджетних коштів, тощо. Ці показники були актуальними до кінця 2021 р. Відповідно до наказу Департаменту від 01.01.2022 р. критерії оцінки діяльності ЗПТО мали бути вдосконалені з урахуванням попереднього досвіду та системно оновлюватись. Це може бути об'єктивний і практичний досвід у системі професійної освіти, оскільки він